

LEIDRAAD "EARLY WARNING"

versie: 11 december 2024

Inleiding

De leidraad "early warning" is opgesteld in het kader van het "Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie gewasbescherming 2030" (hierna: Uitvoeringsprogramma) door de werkgroep actuele vraagstukken. Dit betekent dat bij het uitvoeren van deze leidraad rekening gehouden moet worden met het realiseren van de strategische doelen:

- weerbare planten en teeltsystemen, waarvan geïntegreerde gewasbescherming een van de onderdelen is;
- land- en tuinbouw verbinden met natuur;
- nagenoeg geen emissies naar het milieu en nagenoeg geen residuen op voedselproducten.

Een belangrijke basis voor het realiseren van deze strategische doelen is het toepassen van acht principes van geïntegreerde gewasbescherming.

Het is de bedoeling deze versie van de leidraad te gaan toepassen en de ervaringen bij het toepassen te noteren. Het voorstel is om in de werkgroep actuele vraagstukken af te spreken wanneer een handig moment is om de ervaringen met elkaar te delen en te kijken of deze ervaringen leiden tot een volgende versie van deze leidraad.

Doel

Deze leidraad heeft twee doelen, namelijk:

- het tijdig signaleren van actuele vraagstukken en vervolgens tijdig starten met het projectmatig ontwikkelen van alternatieven. Een actueel vraagstuk kan bijvoorbeeld ontstaan wanneer de goedkeuring van een werkzame stof op Europees niveau mogelijk niet wordt hernieuwd. Dit betekent dat alle stappen in de leidraad moeten worden doorlopen die in de hoofdstukken 1 tot en met 3 zijn beschreven;
- het projectmatig ontwikkelen van oplossingen voor de huidige actuele vraagstukken. Dit betekent dat voor de huidige actuele vraagstukken de stappen doorlopen moeten worden die in hoofdstuk 3 zijn beschreven.

Het is natuurlijk ook mogelijk om deze leidraad te gebruiken – hoofdstuk 3 – op het moment dat zich nieuwe ziekten, plagen en onkruiden voordoen in Nederland.

Er wordt bij het projectmatig ontwikkelen van alternatieven uitgaan van de situatie dat (hypothetisch), buiten de laag-risicomiddelen, geen gewasbeschermingsmiddelen beschikbaar zijn voor het actuele vraagstuk en dat het leidt tot het realiseren van de strategische doelen van het Uitvoeringsprogramma. Op weg naar deze ideale situatie is de vraag welke maatregelen en middelen (of groepen) er dan nodig zijn.

Trekker

Het initiatief voor het voorkomen van actuele vraagstukken of het vinden van oplossingen voor huidige actuele vraagstukken ligt bij de sector.

Er is aan deze versie een praktische aanpak van één van de partijen toegevoegd (zie hoofdstuk 4).

1 Werkzame stoffen

Dit hoofdstuk leidt tot een overzicht met daarin alle relevante werkzame stoffen voor de Nederlandse land- en tuinbouw en een inschatting over het al dan niet hernieuwen van de Europese goedkeuring van deze werkzame stoffen.

Stap 1.1

Het maken van een overzicht van Europees goedgekeurde werkzame stoffen op basis waarvan gewasbeschermingsmiddelen in Nederland zijn toegelaten.

Dit overzicht bevat de volgende aspecten:

- Naam werkzame stof;
- Komt de werkzame stof in aanmerking om te worden vervangen (ja/nee)?;
- Expiratiedatum;
- Is er een aanvraag ingediend voor het hernieuwen van de goedkeuring van de werkzame stof (36 maanden voor de expiratiedatum) (ja/nee)?;
- Is er een dossier ingediend voor het hernieuwen van de goedkeuring de werkzame stof (33 maanden voor de expiratiedatum) (ja/nee)?;
- Zijn er op dit moment signalen die er toe zouden kunnen leiden dat de goedkeuring van de werkzame stof niet wordt hernieuwd (ja/nee)? Denk bijvoorbeeld aan de gevaarclassificatie en het risicoprofiel van de werkzame stof.

Er kan gebruik worden gemaakt van de volgende bronnen:

- EU pesticides database (<https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/eu-pesticides-database/public/?event=homepage&language=EN>);
- EU pesticides – renewal of approval (https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/approval_active_substances/approval_renewal_en);
- ECHA database voor geharmoniseerde classificatie van chemische stoffen (C&L Inventory, Harmonised classification) (<https://echa.europa.eu/nl/home>);
- Openbare literatuur;
- Toelatinghouder;
- ..

De uitkomst van deze stap is een document met een eerste inschatting of de goedkeuring van de werkzame stof die voor Nederland van belang is al dan niet wordt hernieuwd.

Stap 1.2

De rapporteur lidstaat stelt een concept-beoordelingsrapport op per werkzame stof. Dit concept wordt door EFSA gepubliceerd.

Onderdeel 1

Het is mogelijk om hierop te reageren via de gebruikelijke consultatie.

Er kan gebruik worden gemaakt van de volgende bronnen:

- Consultatie (<https://www.efsa.europa.eu/en/consultations/consultationsplanner>);
- ..

Onderdeel 2

Het overzicht (zie stap 1) wordt aangevuld met de signalen uit het concept-beoordelingsrapport. De coördinatoren effectief middelenpakket nemen hiervoor het initiatief.

De uitkomst van deze stap is een tweede inschatting of de goedkeuring van de werkzame stof al dan niet wordt hernieuwd.

Stap 1.3

EFSA publiceert de conclusie over de risicobeoordeling van een werkzame stof in de EFSA journal met de titel "Peer review of the pesticide risk assessment of the active substance ..". Deze conclusie kan signalen bevatten of de goedkeuring van de werkzame stof al dan niet wordt hernieuwd. Meest

bepalend daarvoor zijn de "critical areas of concern". Het overzicht (zie stap 1) wordt aangevuld met de signalen uit de zienswijze.

Er kan gebruik worden gemaakt van de volgende bronnen:

- EFSA journal (<https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/journal/18314732>);
- ..

De uitkomst van deze stap is een derde inschatting of de goedkeuring van de werkzame stof al dan niet wordt hernieuwd.

Stap 1.4

De Europese Commissie stelt een voorstel op voor het al dan niet hernieuwen van de goedkeuring van de werkzame stof. Dit voorstel wordt besproken in het "Standing Committee on Plants, Animals, Food and Feed" – sectie. (SCoPAFF). Het overzicht (zie stap 1) wordt aangevuld met de uitkomst van het SCoPAFF. De coördinatoren effectief middelenpakket nemen hiervoor het initiatief.

Er kan gebruik worden gemaakt van de volgende bronnen:

- Brieven aan de Tweede Kamer met daarin de positie van Nederland voor werkzame stoffen;
- Uitvoeringsbesluiten van de Europese Commissie;
- Openbare conceptvoorstellen van de Europese Commissie, in te zien via het Comitology Register;
- ..

De uitkomst van deze stap is een besluit over het al dan niet (hernieuwd) goedkeuren van de werkzame stof.

2 Toepassingen en actueel vraagstuk

Dit hoofdstuk leidt tot een overzicht met daarin alle (relevante toepassingen van) werkzame stoffen in Nederland, waarvan er een signaal is dat de goedkeuring mogelijk niet wordt hernieuwd en een overzicht van het beschikbare maatregelen- en middelenpakket. Duidelijk wordt of er een actueel knelpunt ontstaat of niet. De uitkomst is een inschatting van de te verwachten schade bij het niet hernieuwen van de goedkeuring van de werkzame stof van de verschillende toepassingen.

Stap 2.1

Het maken van een overzicht van relevante toepassingen van gewasbeschermingsmiddelen.

Dit overzicht bevat de volgende aspecten:

- Middel(en);
- Gewas(sen);
- Bedekt/binnen/onbedekt;
- Schadelijke organisme(n);
- Inschatting te verwachten schade;
- Inschatting te verwachten effecten voor het ontwikkelen resistentie;
- Inschatting te verwachten effecten op het toepassen van geïntegreerde gewasbescherming.

Stap 2.2

Het inventariseren van het pakket aan beschikbare maatregelen voor die toepassingen, waarvan de te verwachten schade boven een bepaald niveau uitkomt. Denk aan percentage derving.

Dit overzicht bevat de volgende aspecten:

- Weerbare rassen;
- Uitgangsmateriaal;
- Innovatieve teeltconcepten;
- Nuttige organismen;
- Technische maatregelen;
- Overige maatregelen, zoals bodemkwaliteit;
- Inschatting effectiviteit maatregelen.

Stap 2.3

Het inventariseren van het pakket aan beschikbare middelen voor die toepassingen, waarvan de te verwachten schade boven een bepaald niveau uitkomt.

Dit overzicht bevat de volgende aspecten:

- Basisstoffen;
- Laag-risicomiddelen;
- Gewasbeschermingsmiddelen (aangeven binnen welke categorie deze werkzame stof valt, bijvoorbeeld werkzame stoffen die in aanmerking komt om te worden vervangen of laag-risicostof);
- Inschatting effectiviteit middelen (theoretisch en praktisch);
- Inschatting effect resistentieontwikkeling;
- Inschatting eventuele neveneffecten middelen op bijvoorbeeld natuurlijke vijanden, milieu.

Er kan bij het inventariseren van het pakket aan beschikbare middelen en maatregelen gebruik worden gemaakt van de resultaten in / van:

- wetenschappelijke literatuur;
- onafhankelijke onderzoeksinstituten, zoals Wageningen UR;
- onderzoek uitgevoerd door de sector met overheidsfinanciering;
- beeldenbank;
- rassenlijsten;
- neveneffectenkaarten;
- toelatingendatabank.

De uitkomst van de stappen 2.1 tot en met 2.3 is een overzicht met daarin het beschikbare pakket aan maatregelen en middelen en een inschatting van mate waarin dit pakket voldoende effectief zijn en leiden tot het realiseren van de doelen van de "Toekomstvisie gewasbescherming 2030". Het zou ook goed zijn om hierbij inzicht te geven in de economische, milieukundige en maatschappelijke impact.

Stap 2.4

Het uitvoeren van een analyse of er daadwerkelijk een actueel vraagstuk ontstaat. De coördinatoren effectief middelen- en maatregelenpakket nemen hiervoor het initiatief.

Is het pakket aan beschikbare maatregelen, middelen en combinaties daarvan voldoende effectief?

- ⇒ Ja, er ontstaat geen actueel vraagstuk.
- ⇒ Nee, er ontstaat een actueel vraagstuk.

De uitkomst van stap 2.4 is het stoppen met het doorlopen van de leidraad als er geen actueel vraagstuk ontstaat of is doorgaan met het doorlopen van de leidraad als er wel een actueel vraagstuk ontstaat.

3 Oplossingen

Dit hoofdstuk leidt tot het opstellen van een plan van aanpak voor

- *het tijdig ontwikkelen van oplossingen, zodat het actuele vraagstuk niet ontstaat;*
- *het ontwikkelen van oplossingen voor een bestaand actueel vraagstuk.*

Het is natuurlijk ook mogelijk om de leidraad te gebruiken – dit hoofdstuk – op het moment dat zich nieuwe ziekten, plagen en onkruiden voordoen in Nederland.

Stap 3.1

Het opstellen van een plan van aanpak voor het ontwikkelen van oplossingen. Dit plan van aanpak – een apart document – bevat de volgende aspecten:

- Opsteller
- Concrete beschrijving van het (toekomstige) actuele vraagstuk inclusief het pakket aan beschikbare maatregelen en middelen;
- Welke oplossingen zijn perspectiefvol en dienen ontwikkeld te worden;
- Toetsbare (tussen)doelen voor deze oplossingen en een tijdspad voor de verschillende doelen, zodat de voortgang gemonitord kan worden;
- Betrokken partijen;
- Financiën.

Stap 3.2

De opsteller van het plan van aanpak legt het plan voor aan de leden van de werkgroep actuele vraagstukken. De opsteller kan de expertise van de leden van de werkgroep actuele vraagstukken benutten voor het vervolmaken van het plan van aanpak.

Stap 3.3

De opsteller van het plan van aanpak is verantwoordelijk voor de aansturing van een tijdige uitvoering van het plan van aanpak.

Stap 3.4

Het plan van aanpak kan benut worden voor het aanvragen van een vrijstelling. Is dit het geval, dan dient dit plan van aanpak te voldoen aan de criteria die zijn opgenomen in het draaiboek vrijstellingen.

4 Praktische aanpak

Dit hoofdstuk bevat een passage met daarin de praktische aanpak van één van de partijen.

De actuele status van beschikbare, toegelaten gewasbeschermingsmiddelen wordt per gewas bijgehouden. In het gestandaardiseerde document leggen we per gewasgroep per werkingsspectrum ziekte, plaag, onkruid de status van toelating en verwachte herregistratie vast. Met toelatinghouders wordt de beschikbaarheid en eventuele ontwikkelingen in de pijplijn besproken.

Op basis van beschikbare werkzame stoffen wordt per te beheersen ziekte, plaag, onkruid een risico-inschatting gemaakt voor een mogelijk knelpunt wat zou kunnen ontstaan. In de afweging wordt de geïntegreerde aanpak volgens de ICM-methode gevolgd. De ontwikkeling van resistente rassen wordt hierin nadrukkelijk meegenomen. Kwekers worden in het ontwikkelproces betrokken.

Ontstaan er desondanks knelpunten, dan worden oplossingen gezocht in achtereenvolgens verdieping van het onderzoek, een verzoek tot vrijstelling gebruik gewasbeschermingsmiddel en/of het doen van een aanvraag voor een transitievrijstelling gebruik gewasbeschermingsmiddel.